

УДК 378.141.31
©Васильєва М.О.

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ КУРАТОРА В ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Постановка проблеми. Проблема організації виховної роботи зі студентами є однією з найактуальніших у педагогічній теорії та практичній діяльності вищих навчальних закладів освіти, оскільки в умовах демократизації, інтеграції України у європейське співтовариство, реформування освітньої галузі у контексті Болонського процесу формується нова концепція виховання молоді. Сьогодні основна увага акцентується не тільки на підвищенні професійних якостей студентської молоді, але й їх особистісному зростанні, збагаченні життєвого досвіду духовними цінностями, формуванні світоглядних орієнтирів та найкращих людських якостей: совісті, порядності, інтелігентності та працелюбності. Значна роль у ефективній організаційно-виховній роботі у вищому навчальному закладі належить інституту кураторів, адже саме від організаторських та особистісних якостей куратора залежить успіх у формуванні особистості студента як майбутнього фахівця-інтелігента, громадянина-патріота, небайдужого до долі української держави, економіки, освіти та культури.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми організації виховної роботи в закладах освіти привертають увагу багатьох дослідників. До найбільш актуальних і складних проблем організації виховної роботи зі студентами у вищій школі можна віднести теоретико-методологічні засади національного виховання (Р. Гарифулліна, О. Токар, Г. Троцько та інші), педагогічні умови організації виховної роботи у вищих закладах освіти (Р. Абдулов, Т. Буяльська, Л. Делінгевич, А. Лозенко, С. Романова), організаційні форми виховного впливу на особистість (В. Балицький, Г. Сорока, Н. Чибісова та інші). Проблема ролі і місця куратора, його організаційно-виховна діяльність в академічній групі в певній мірі висвітлена в працях Р. Абдулова, С. Вітвицької, І. Авдєєвої, Л. Ковінько, С. Романової та інших. Діяльність куратора академічної групи, що спрямована на формування особистості студента ґрунтовно досліджувалась І. Авдєєвою, І. Ісаєвим, В. Кобільченко, А. Лозенко.

Незважаючи на зростання інтересу до проблеми управління організацією виховної роботи, аналіз літератури свідчить, що проблема організації роботи куратора студентської групи не знайшла належного відображення в педагогічній науці та практиці. Отже, є необхідним визначення теоретичного та практичного значення організації роботи куратора.

Постановка завдання. Мета статті – визначити роль та значення куратора академічної групи в організації виховної роботи вищого навчального закладу

Виклад основного матеріалу. На сьогодні Міністерство освіти і науки України рекомендує більше уваги зосереджувати на виховній роботі у вищих навчальних закладах. Виховний процес у вищому навчальному закладі реалізує принципи виховання, що визначені Концепцією виховання дітей та молоді у національній системі освіти і склалися історично: єдність національного і загальнолюдського, активність, самодіяльність і творча ініціатива студентської молоді, демократизація виховання, етнізація, гуманізація, безперервність і наступність виховання, єдність навчання і виховання, цілеспрямованість, диференціація та індивідуалізація виховного процесу, комплексний підхід та опора на позитивне.

Реалізація виховної роботи у студентських групах здійснюється через інститут кураторів. Інститут кураторів є управлінською ланкою, яка взаємодіє з іншими у системі позааудиторної виховної роботи і забезпечує її організацію на рівні студентської академічної групи. Робота куратора спрямована на організацію навчання та дозвілля студентської молоді, виховання в майбутніх спеціалістів високоморальних почуттів, загальнолюдської, професійної та національної культури.

Як свідчить дослідження С.В. Романової, інститут кураторства з'явився за часів

виникнення навчальних закладів і фактично існує весь час в системі вищої освіти, разом з якою зміст його діяльності, характер взаємовідносин зі студентами також набувають нових рис. Одним із перших офіційних документів, які регламентували кураторську роботу в системі вищої освіти є Інструкція для кураторів Томського технологічного інституту, що затверджена у 1903 році імператором Миколою II. За радянських часів інститут кураторства повернувся у 50-ті. Куратор одразу став розглядатися як помічник адміністрації в роботі зі студентами і призначався в кожну групу з I по V курс. На початку 90-тих, в період розвитку демократичних тенденцій у системі вищої освіти, в практиці роботи вищого навчального закладу відбулося переосмислення поглядів на посаду куратора та його роль у студентському житті. Так, одні заклади зовсім відмовилися від куратора, вважаючи, що студенти в змозі самі піклуватися про себе, про свої справи та проблеми. Інші – залишили кураторів на I – III курсах, а на старших закріпили за курсом одного викладача-консультанта, до якого студенти могли звернутися за допомогою в разі необхідності [6, 7].

На сучасному етапі зміст діяльності куратора регламентується основними державними документами України, а саме: законом України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Концепцією виховання дітей та молоді у національній системі освіти», «Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті», відповідними інструктивно-методичними документами міністерства освіти і науки, молоді та спорту України та положеннями, розробленими на рівні навчального закладу.

Куратор (*лат. - curator*) у перекладі з латинської мови означає опікун, попечитель. Він забезпечує виховну роботу у студентській групі і відповідає за її перебіг перед керівництвом вищого навчального закладу, факультету, відділення. Куратор – це наставник і організатор, вихователь і консультант для студентів групи [3].

Метою виховної роботи куратора є самореалізація та становлення особистості студента, як високоморальної та всебічно розвиненої людини.

Спектр функціональних обов'язків куратора досить широкий. Куратор академічної групи зобов'язаний [1-4, 7]:

- стежити та аналізувати ефективність виховної роботи, рівень успішності та відвідування занять студентами;
- складати семестровий план кураторської роботи, затверджувати його в установленому порядку та організовувати його виконання;
- вести журнал планування й обліку кураторської роботи;
- вести індивідуальну роботу зі студентами;
- сприяти залученню студентів до факультетських та загальноуніверситетських заходів;
- піклуватися про житлово-побутові умови студентів, їхній культурний відпочинок, брати участь у розподілі місць у гуртожитку, періодично відвідувати його;
- вносити пропозиції щодо відзначення і заохочення кращих студентів;
- нести відповідальність за свою роботу перед деканатом і кафедрою;
- формувати у студентів організаційні навички за допомогою більш широкого залучення їх у студентську наукову спільноту, спортивну й культурно-масову роботу;
- брати участь разом зі студентами у заходах, які проводяться в навчальному закладі;
- інформувати деканат, керівництво кафедри про навчально-виховну роботу, яка проводиться в академічній групі, морально-психологічний стан у групі, запити та настрої студентів;
- захищати правові і соціальні інтереси студентів;
- повсякденно підвищувати свою кваліфікацію, розширяти політичний та культурний світогляд;
- періодично звітувати перед деканатом (радою кураторів).

Згідно зі своїми функціональними обов'язками куратор у своїй діяльності реалізує конкретні виховні функції: аналітичну, організаторську, комунікативну та соціальну [1, 3].

Серед основних форм виховної роботи кураторів можна виділити [1-4]:

- виховні години, які включаються до розкладу академічних занять;
- бесіди, кругли столи, дискусійні клуби, інші заходи виховного впливу в студентських аудиторіях і гуртожитках (із залученням фахівців різного профілю);
- культурні походи історичними місцями рідного краю, до театрів, музеїв, картинних галерей, на виставки, кінотеатрів та ін.;
- зустрічі з цікавими людьми, з ветеранами війни, праці, з працівниками лікувальних та правоохоронних закладів;
- колективний перегляд кінофільмів та вистав з їх наступним обговоренням;
- індивідуальна виховна робота зі студентами з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей, бесіди з їхніми батьками.

Виховна робота повинна бути організована диференційовано, враховуючи особливості різних категорій студентів, їхнього життя та побуту, поєднання масових, групових, індивідуальних форм та засобів виховання.

Найскладнішою та відповідальнішою є робота куратора на першому курсі. Першокурсник входить до нової, незвичної атмосфери, з іншою організацією навчального процесу. Завдання куратора на цьому етапі полягає в тому, щоб максимально полегшити процес адаптації до нових умов. Основна увага на першому курсі повинна спрямовуватися на вивчення особистості студента, його уподобань, психологічних особливостей, виявлення активу групи, формування згуртованого колективу групи, засвоєння студентами особливостей навчальної діяльності у вищому навчальному закладі та прищеплення навичок самостійної роботи, заохочення студентів до виконання окремих громадських доручень та до участі у суспільному, спортивному та культурному житті групи, факультету та всього навчального закладу [1, 3, 7].

На другому курсі пріоритетне місце посідає виховання поваги, гордості та любові до майбутньої професії, поширення естетичного світогляду студентів та посилення роботи з основних напрямів виховання студентської молоді.

На третьому курсі кураторам приділити увагу науковому вихованню студентів, а саме: проводити роз'яснення щодо сучасної методики наукового пізнання, ведення наукової роботи, надавати можливість для активної участі в науковій роботі кафедри, сприяти зростанню інтересу у студентів до здобуття відповідних професійних знань та розвитку їх професійних здібностей. В той же час потрібно продовжувати виховання особистості студента, як високоосвіченого, культурного, інтелігентного громадянина-патріота своєї держави.

На четвертому курсі куратор допомагає студентам оволодівати науковою методологією, брати активну участь у науково-дослідницькій роботі та закріплювати знання, які вони отримали з практики навчання та виховання. Особливу увагу потрібно приділяти рівню успішності студентів та відвідуваності занять, адже на останніх курсах досить велика частина студентів починає влаштовуватися на роботу, що, в свою чергу, може позначитися на зниженні їх успішності через велику кількість пропусків занять [2, 3].

На останньому курсі кураторам необхідно знайомити студентів із сучасними досягненнями в галузі науки. [1-3]

Представлений аналіз окремих аспектів професійної діяльності куратора вищої школи має на меті підвищення значущості його праці в напрямі становлення молодих людей як майбутніх фахівців і громадян своєї держави. Необхідно постійно шукати нові засоби в організації виховної роботи, які були б цікавими і студентам, і викладачам.

Висновки.

На сьогодні куратор відіграє дуже важливу роль в організації виховної роботи у вищому закладі, оскільки діяльність куратора студентської групи має високу соціальну значущість і посідає одне з центральних місць у формуванні національної свідомості і духовної культури українського суспільства. Таким чином, робота куратора вищого навчального закладу – це висококваліфікована розумова праця щодо підготовки й

виховання кадрів спеціалістів вищої кваліфікації з усіх галузей господарської діяльності, інтелектуальної еліти суспільства та української інтелігенції.

Ефективна робота куратора академічної групи є одним з найвагоміших чинників успішної організації виховної роботи у вищому закладі, що, в свою чергу, знаходить відображення в підвищенні ефективності діяльності як конкретного вищого навчального закладу, так і, в майбутньому, всієї системи освіти в цілому.

Список використаних джерел

1. Авдєєва І. М. Інноваційні комунікативні технології в роботі куратора академічної групи: навч. посібник для вищих навч. закладів/ І. М. Авдєєва, І. М. Мельникова. - К.: Професіонал, 2007. - 304 с.
2. Буяльська Т. Б. Робота кураторів академічних груп у вищому навчальному закладі : метод. посіб. / Т. Б. Буяльська, М. Д. Прищак, Л. А. Мацько ; Вінниц. нац. техн. ун-т. - Вінниця : ВНТУ, 2007. - 148 с.
3. Желябіна Н.К. Інноваційні комунікативні технології в роботі куратора академічної групи/ Методичні рекомендації / Н. К. Желябіна ; під ред. Н. К. Желябіної. - Запоріжжя: ЗДІА, 2007. - 67 с.
4. Логвіна-Бик Т. А. Роль куратора у професійному становленні студентів та самоврядуванні / Т. А. Логвіна-Бик // Рідна школа. - 2006. - №1 (912). - С. 61-65.
1. Осипова Т.Ю. Виховна робота зі студентською молоддю: навч. посібник для вищих навч. закладів / Т. Ю. Осипова [та ін.]; за заг. ред. Т. Ю. Осипової; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. - Одеса: Фенікс, 2006. - 288 с.
5. Романова С. В. Організаційно-виховна робота куратора академічної групи у вищих технічних навчальних закладах : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / С. В. Романова. - Луганськ, 2006. - 20 с.
6. Романова С. Роль куратора академічної групи у виховному процесі у вищих технічних закладах освіти / С. Романова // Рідна школа. - 2005. - № 6. - С. 36-42.

Васильєва М.О.

Роль та значення куратора в організації виховної роботи у вищій школі

Організація виховної роботи у вищій школі є одним із найактуальніших питань у педагогічній теорії та практиці функціонування вищих навчальних закладів України. Значну роль у вирішенні проблеми ефективної організації виховної роботи відіграє інститут кураторів. Проаналізовано теоретичні аспекти діяльності куратора групи вищого навчального закладу, яка спрямована на формування особистості студента. Визначені функціональні обов'язки куратора, основні форми виховної роботи, роль та значення куратора в організації виховної роботи вищого навчального закладу в залежності від курсу, на якому вчиться група.

Ключові слова: куратор, виховна робота, організація виховної роботи, вищий навчальний заклад, виховання, студент, наставник, організатор.

Васильєва М.А.

Роль и значение куратора в организации воспитательной работы в высшей школе

Организация воспитательной работы в высшей школе является одним из самых актуальных вопросов в педагогической теории и практике функционирования высших учебных заведений Украины. Значительную роль в решении проблемы эффективной организации воспитательной работы играет институт кураторов. Проведен анализ теоретических аспектов деятельности куратора высшего учебного заведения, которая направлена на формирование личности студента. Определены функциональные обязанности куратора, основные формы воспитательной работы, роль и значение куратора в организации воспитательной работы вуза в зависимости от курса, на котором находится группа.

Ключевые слова: куратор, воспитательная работа, организация воспитательной работы, высшее учебное заведение, воспитание, студент, наставник, организатор.

M. Vasilyeva

The Role and Importance of the Curator in the Organization of Educational Work in Higher Education

The organization of educational work in higher education is one of the most pressing issues in pedagogical theory and practice of functioning of higher educational institutions of Ukraine. Significant role in addressing the efficient organization of educational work plays Institute of curators. The article shows the analysis of the theoretical aspects of the curator of higher education, which is aimed at the formation of the student's personality. It is defined responsibilities curator main forms of educational work, the role and importance of the curator in the organization of educational work of the university, depending on the rate at which the group resides.

Keywords: curator, educational work, organization of educational work, university, education, student, instructor, organizer.

Стаття надійшла до редакції 21.03.2014р.